

Slutrapport för projektet prevention könsstympling i stadsdelen Sättra i Gävle

Upprättad av Projektledare Monika Quadt	Nr (diarienummer)		
Godkänd av Styrgruppen	Datum 2022-06-30	Rev	Referens

Sammanfattning

Könsstypning av flickor och kvinnor är en allvarlig kränkning som medför ett stort lidande. Av FN, EU och andra organisationer och myndigheter ses könsstypning av flickor och kvinnor idag som ett uttryck för hedersrelaterat våld och förtryck, och som en kränkning av barns och kvinnors mänskliga rättigheter.

2019 på våren påbörjades projektet Prevention könsstypning i stadsdelen Sätra i Gävle efter att Familjecentralen i Sätra initierat behovet. Familjecentralen i Sätra är en samverkansform mellan Region Gävleborg och Gävle Kommun. Verksamheten erbjuder bland annat föräldragrupper och i detta sammanhang lyftes frågor om könsstypning av flickor och kvinnor från föräldrar. Frågan lyftes också av andra samarbetspartners i stadsdelen Sätra.

Verksamheter, med en koppling till stadsdelen Sätra, som i sitt yrkesutövande möter barn och ungdomar och deras föräldrar informerades om projektet och erbjöds att delta. Samtidigt gjordes en inventering för att få en uppfattning om vilka behov verksamheterna har för att man i sitt arbete ska kunna upptäcka och hantera könsstypning av flickor och kvinnor.

Behovsinventeringen visade bland annat på ett stort behov av kunskap om könsstypning av flickor och kvinnor. Verksamheterna erbjöds utbildning via digitala föreläsningar i hedersrelaterat våld och förtryck med fördjupning i kvinnlig könsstypning. Digitalt på grund av den då pågående pandemin.

Därefter arbetade verksamheterna fram interna rutiner/handlingsplan och som stöd i det arbetet tog projektledaren tillsammans med representanter från högskolan fram en modell för utveckling av arbetsrutiner och samverkan i arbetet med könsstypning.

Representanter från verksamheterna har regelbundet under projektet träffats i en referensgrupp för bland annat erfarenhetsutbyten och samverkan.

Det avslutande momentet i projektet var att ta fram en samverkansöverenskommelse för att säkerställa en fortsatt samverkan efter projektets slut i stadsdelen Sätra. I samverkansöverenskommelsen framkommer bland annat gemensam målsättning och gemensamma åtaganden samt hur samverkan ska organiseras.

Högskolan i Gävle anlitas tidigt i projektet med uppdraget att följa upp och utvärdera projektet genom bland annat för- och uppföljande enkäter och intervjuer. De presenterade en delrapport i maj 2022 och en slutrapport kommer i februari 2023 efter att man har genomfört den uppföljande enkäten och intervjuerna.

På grund av den då pågående pandemin pausades projektet under en period, vilket bidrog till att projektet förlängdes med några månader. Projektet avslutas 2022-06-30.

Bilagor

MODELL för utveckling av arbetsrutiner och samverkan i arbetet med KÖNSSTYMPNING
Delrapport och slutrapport från högskolan
Samverkansöverenskommelse

Upprättad av Projektledare Monika Quadt	Nr (diarienummer)		
Godkänd av Styrgruppen	Datum 2022-06-30	Rev	Referens

Beräkning projektkostnad

Projekt-/uppdragsbeskrivning

1.1 Bakgrund

Omkring 3,9 miljoner flickor könsstympas varje år världen över. Med den nuvarande utvecklingen beräknas antalet flickor som könsstympas varje år ha stigit till 4,6 miljoner år 2030. De länder där flest flickor utsätts för övergreppet är Somalia (97 %), Guinea (92 %), Djibouti (88 %) och Mali (86 %). UNICEF uppskattar att mer än 200 miljoner flickor och kvinnor som lever idag har utsatts för någon form av könsstympning i de 30 länder i Afrika och Mellanöstern där sedvänjan är främst förekommande. Av dessa är 44 miljoner flickor under 15 år (UNICEF 2020). Könsstympning av flickor och kvinnor är förbjudet i Sverige sedan 1982 men endast få fall av fällande domar finns. 2017 skärpt straffskala och 2020 avskaffande av preskriptionstiden. I Socialstyrelsens delredovisning 2020 av inventering av vård uppmärksammar man att det fanns ca tio könsstympade flickor under 18 år som är födda i Sverige.

Regeringen beslutade 2018 om en handlingsplan mot könsstympning av flickor och kvinnor. I samband med beslut om handlingsplanen fick flera myndigheter uppdrag på området. Arbetet intensifieras när Regeringen 2021-04-29 beslutade om ett myndighetsgemensamt uppdrag där ett flertal myndigheter ska genomföra åtgärder för att förebygga och bekämpa könsstympning av flickor och kvinnor. Regeringen skriver ”Könsstympning av flickor och kvinnor är en allvarlig kränkning som medför stort lidande och är ett uttryck för hedersrelaterat våld och förtryck. Det är en kränkning av barns och kvinnors rättigheter. Arbetet mot könsstympning är långsiktigt och behöver fortsätta utvecklas genom ökad kunskap, effektiva arbetssätt och ett nära samarbete mellan berörda aktörer på nationell, regional och lokal nivå”.

Familjecentralen i Sätra är en samverkansform mellan Region Gävleborg och Gävle Kommun. Verksamheten innefattar mödrahälsovård, barnhälsovård, öppen förskola och förebyggande socialtjänst. Inom verksamheten erbjuds bland annat föräldragrupper. I arbetet med några föräldragrupper från Somalia lyftes frågor om könsstympning från föräldrar. Frågan har även tagits upp av andra samarbetspartners i området. Det var tydligt att det fanns ett behov av att belysa frågan. Familjecentralen bjöd därav in till en träff under våren 2017 för att lägga upp en strategi kring hur man kan påbörja ett gemensamt, verksamhetsöverskridande arbete mot könsstympning. Våren 2019 startade projektet Prevention könsstympning i Sätra.

Upprättad av Projektledare Monika Quadt	Nr (diarienummer)		
Godkänd av Styrgruppen	Datum 2022-06-30	Rev	Referens

1.2 Syfte

Projektet syftar till att implementera, utveckla och förankra de skyddsfaktorer som finns identifierade i behovsanalysen. Främst med fokus på kunskapshöjning, men också utveckla en samverkansöverenskommelse mellan de olika verksamheterna och en tillhörande vårdkedja från upptäckt till utredning, insatser och stöd. Syftet är även kunskapsspridning inom länet till andra kommuner.

1.3 Kvalitetsmål

Kvalitetsmålen berör främst:

kunskap
samverkan
information

De mer specifika kvalitetsmålen är:

ha inventerat verksamheternas behov
ha planerat och genomfört utbildning
ha informationsmaterial
ha en framtagen samverkansöverenskommelse
ha en vårdkedja kopplat till samverkansöverenskommelse
att ha en utvärdering av projektet

1.4 Projekt-/uppdragsmål

Mål för projektet är:

- Att arbetet för att förebygga och upptäcka könsstymning i Sätra är koordinerat.
- Att kompetenshöjning sker genom utbildning och information.
- Att olika verksamheter, till exempel de som finns på familjecentralen i Sätra (MHV, BHV, öppen förskola och förebyggande socialtjänst) samt förskola, skola, hälsocentral, barnkliniken, kvinnokliniken, övrig socialtjänst med flera har interna rutiner för att förebygga, upptäcka och hantera kvinnlig könsstymning. Rutinerna ska vara kända och tillämpas i verksamheterna.
- Att det ska finnas samverkansöverenskommelse mellan dessa olika verksamheter. Det ska därtill finnas en sammanhållen vårdkedja från upptäckt till utredning, stöd och hjälp.

1.5 Leverans (slutresultat/resultat)

Projektet ska inom uppställd tidsram ha erbjudit och genomfört anpassad utbildning för yrkesverksamma. Inom samma tidsram har de medverkande verksamheterna tagit fram interna rutiner för att förebygga, upptäcka och hantera kvinnlig könsstymning. Rutinerna ska vara kända och tillämpas i verksamheterna. Dessutom ska projektet ha tagit fram ett anpassat informationsmaterial för målgruppen samt en samverkansöverenskommelse och tillhörande vårdkedja. Högskolan i Gävle har sammanställt en utvärdering av projektet.

Upprättad av Projektledare Monika Quadt	Nr (diarienummer)		
Godkänd av Styrgruppen	Datum 2022-06-30	Rev	Referens

1.6 Tid

Slutdatum för måluppfyllelse är beräknad till mars 2022 – ändrat 2021-05-10 till juni 2022.

1.7 Ekonomi

Finansiering av projektet sker via externa medel.

Inom ramen för projektet bekostas lön till projektledare 50 %. Även kostnader för eventuella föreläsare såsom arvode och eventuella resor bekostas av projektet.

Övrig tid för ex styrgrupp, verksamheters deltagande, dator och telefoni bekostar respektive verksamhet inom ordinarie budget.

1.8 Organisation

Projektsponsor är Lars Lodin, kontorschef sektor Välfärd, Gävle kommun.

Projektledare är Monika Quadt, med uppdrag motsvarande 50 % tjänstgöringstid. Övrig tid verksam inom Barnhus Gävleborg.

Styrgrupp utgörs av Lars Lodin, Maria Fyhr, vårdenhetschef Barnmorskemottagningen Södertull, Region Gävleborg och Caroline Engberg enhetschef social hållbarhet och säkerhet Gävle kommun.

Referensgrupp utgörs av medarbetare från verksamheter för barn och unga som har en koppling till stadsdelen Sätra.

Högskolan i Gävle ansvarar för utvärdering av projektet.

Inom ramen för enheten för social hållbarhet bedrivs arbete mot Hedersrelaterat våld och förtryck.

Länsstyrelsen Gävleborg utvecklar arbete inom resurscentra som ska stödja kliniskt verkamma.

1. Genomförande

Inledningsvis tog projektledaren kontakt med verksamheter med en koppling till stadsdelen Sätra, som möter barn, ungdomar och deras föräldrar för att informera om projektet. De flesta verksamheterna träffade projektledaren på plats, ibland hela arbetsgrupper och ibland verksamhetens chef och några utvalda medarbetare. I samband med dessa möten gjordes också en inventering om vilka behov verksamheterna har för att man i sitt arbete ska kunna upptäcka och hantera könsstymning av flickor och kvinnor. I stort sett samtliga kontaktade verksamheter valde att delta i projektet endast en friskola i Sätra, gymnasieskolan och fritidsgården Treffen i Sätra valde att inte delta.

De medverkande verksamheterna bildade därefter en referensgrupp med representanter från varje verksamhet som haft regelbundna möten under hela projektet för bland annat erfarenhetsutbyte och samverkan. De flesta möten har skett digitalt på grund av den då rådande pandemin.

Upprättad av Projektledare Monika Quadt	Nr (diarienummer)		
Godkänd av Styrgruppen	Datum 2022-06-30	Rev	Referens

Då behovsinventeringen bland annat visade på ett behov av kunskap kring hedersrelaterat våld och förtryck med fördjupning i könsstympling beslutades att erbjuda verksamheterna utbildning. En utbildningsinsats planerades, föreläsare bokades in och planen var att utbildningstillfällena skulle genomföras på plats i aulan på Stor Sätmaskolan i Sättra våren 2020. På grund av den då rådande pandemin pausades projektet från april till augusti och utbildningen ställdes in. Utbildningstillfällena planerades om tillsammans med föreläsarna och genomfördes digitalt hösten och våren 2021. Fem digitala utbildningstillfällen genomfördes. Efter nya förfrågningar om utbildning från verksamheterna genomfördes ett utbildningstillfälle i maj 2022. Under våren 2021 påbörjade verksamheterna det interna arbetet med att ta fram interna rutiner/handlingsplaner. Som ett stöd för verksamheterna i det arbetet tog projektledaren tillsammans med representanter från högskolan fram en modell "MODELL för utveckling av arbetsrutiner och samverkan i arbetet med KÖNSSTYMPNING". Modellen fokuserar på tre områden kunskap, bemötande och samverkan. Projektledaren har haft löpande uppföljning med verksamheterna för att ge stöd och coacha dem i processen med att ta fram interna rutiner/handlingsplan. Möten har mest skett digitalt på grund av den då rådande pandemin. Det avslutande momentet i projektet var att ta fram en samverkansöverenskommelse för att säkerställa en fortsatt samverkan efter projektets slut i stadsdelen Sättra. En arbetsgrupp skapades med representanter från referensgruppen för att tillsammans med projektledaren ta fram ett underlag. Underlaget har sedan presenterats för hela referensgruppen och styrgruppen. Samverkansöverenskommelsen kommer under hösten 2022 att undertecknas av ansvariga inom Gävle kommun och Region Gävleborg. Under hela projekttiden har försök gjorts för etableras kontakt med en somaliskförening i Sättra för att informera om projektet och etablera en samverkan. Kontakt togs tidigt i processen med Högskolan i Gävle med en förfrågan om att följa och utvärdera projektet. Tillsammans med representanter från Högskolan gjordes en planering och extra medel tillfördes uppdraget via Gävle kommun, social hållbarhet. Förutom att följa projektet har Högskolan inledningsvis genomfört en baslinjeenkät och förintervjuer och kommer efter projektets slut att genomföra en uppföljande enkät och intervjuer. Resultatet har redovisats i en delrapport och en slutrapport beräknas vara klar i februari 2023. Projektet förlängdes med fyra månader på grund av att projektet behövdes pausas med anledning av den då rådande pandemin.

2. Ekonomi

Kostnader	Belopp	Utfall	Avvikelse
Personalkostnader		0	
Projektledare		1 005 215	
Kurslitteratur		594	

Upprättad av Projektledare Monika Quadt	Nr (diarienummer)		
Godkänd av Styrgruppen	Datum 2022-06-30	Rev	Referens

Förtäring		135	
Utbildning		198 580	0
Projektledarutbildning XLPM	0	0	0
Totalt		1 204 524	

3. Projekt-/uppdragsresultat (leverans)

Beskriv projektets/uppdragets resultat.

Projektet har genomfört de uppställda aktiviteterna enligt angiven tidplan. De medverkande verksamheterna har deltagit i den utbildningssatsning som erbjudits och har tagit fram interna rutiner/handlingsplaner i samverkan med övriga medverkande verksamheter utifrån en framtagen modell. I samverkan har de medverkande verksamheterna tillsammans med projektledaren tagit fram en samverkansöverenskommelse. Samverkansöverenskommelsens målsättning och åtaganden syftar bland annat till att skapa en vårdkedja för de behövande. Utvärdering av projektet via Högskolan i Gävle pågår och beräknas vara klar i februari 2023. Referensgruppsmöten och styrgruppsmöten har genomförts löpande. Utifrån projektets leveransobjekt och kvalitetsmål ska projektet även ta fram ett anpassat informationsmaterial till målgruppen. Ett sådant material har inte tagits fram under projektet.

4. Erfarenheter och lärdomar

Det positiva är att så många verksamheter ville delta i projektet och som har medverkat fullt ut i alla processer under projektiden.

En lärdom är att själva arbetsprocesserna skapade förutsättningar för en ökad samverkan och ett lärande mellan de medverkande verksamheterna.

Det som påverkat projektet mest var pandemi som under 2020 - 2021 påverkade hela samhället. Projektet påverkades bland annat genom att projektet behövde pausas under flera månader och medförde att arbetsprocesserna avstannade och vissa processer fick senareläggas eller startas om.

5. Framtid

I den fortsatta samverkan är det viktigt att fortsätta att etablera kontakt och samverkan med föreningar i stadsdelen Sätra som till exempel fritidsgården Treffen, somaliska föreningen och Maria kyrkan.